

EL LECTOR ACCIDENTAL

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Les millors pel·lícules d'escriptors

PARAMOUNT

El problema de les pel·lícules protagonitzades per escriptors és que l'acte d'escriure no resulta gens atractiu des del punt de vista cinematogràfic. Una pel·lícula sobre un músic o un actor pot incloure escenes del protagonista en plena voràgine creativa, però difícilment aguantarem gaire estona un escriptor assegut davant un paper o una pantalla, ni que estigui donant a llum una obra mestra. La màquina d'escriure resulta més cinematogràfica perquè permet jocs de volum i ritme (entre el tambor i el piano), si bé és inevitable que al cap d'uns minuts l'espectador es remougi en el seient.

És per aquesta raó que moltes pel·lícules d'escriptors no inclouen cap escena del protagonista quan està escrivint, sinó que fa l'efecte que els llibres neixen acabats, igual com va sortir Atena del cap de Zeus. És el cas, per exemple, de Sharon Stone a *Instint bàsic*. La veiem ballant a la discoteca, sent interrogada per la policia, interpretant escenes tòrrides i fent servir amb mestria el punxó de gel, però, com en els contes tradicionals, sembla ben bé que la seva obra sigui fruit d'un grup organitzat de ratolins o de follets que hagi passat unes quantes nits treballant de manera anònima. M'agrada molt la contenció d'Anthony Hopkins fent de C.S. Lewis a *Terres de penombra*, i també els claroscurs de la mansió

de *Les germanes Brontë*, però no m'ajuden a entendre com van ser escrites *Les cròniques de Nàrnia*, ni *Jane Eyre*, ni *Cims rúfols*, ni *Agnes Grey*. Tampoc resulta gaire útil una sèrie com *Life in squares*, que se centra en la riquíssima vida sexual del grup de Bloomsbury gairebé sense parlar dels llibres que escrivien, ni tampoc una pel·lícula com *Mary Shelley*, més atenta a les triangulacions sentimentals que als problemes que va comportar l'escriptura de Frankenstein. En canvi, a partir d'*A quite passion* sí que ens podem fer una idea de com escrivia Emily Dickinson, igual com *Bright star* ens acostava amb versemblança a John Keats.

Escriptors que no se'n surten

Trobo versemblants les pel·lícules d'escriptors que no se'n surten a l'hora d'escriure, com Mickey Rourke a *Barfly*. També reconec una certa debilitat pels escriptors que fracassen en hotels. A *Barton Fink*, John Turturro no pot escriure perquè topa amb un hoste pesat –representat per John Goodman–, que simbolitza el bloqueig creatiu, i que li impedeix concentrar-se en l'escriptura a còpia de produir sorolls molestos, irrompre de sobte a l'habitació o, de manera més efectiva, cremant l'hotel. Com *Sunset Boulevard*, la pel·lícula *Barton Fink* és,

també, una reflexió molt pertinent sobre l'escriptura per encàrrec, és a dir, sobre els problemes morals de l'autor que vol esdevenir professional sense renunciar a ser qui és. En una subtrama de *Barton Fink* hi apareix un escriptor que fa pensar en William Faulkner, el geni del sud que en l'exili de Hollywood es reclou en un alcoholisme sarcàstic, una de les facetes més estèrils conegudes de l'autocompassió.

Un altre cas notable d'escriptor reclòs en un hotel és el de Jack Nicholson a *La resplendor*, que presenta el malson recurrent de qualsevol persona que aspiri a escriure un llibre: ¿no seria terrorífic disposar d'uns quants mesos i no ser capaç de teclejar res més que la mateixa frase milers de vegades? *La resplendor* sintetitza gran part dels problemes de l'escriptor, com ara les expectatives sense fonament, els deliris que es tornen reals, els dubtes que deriven en violència verbal, els dimonis interiors que quan no es converteixen en literatura poden acabar destruint les persones que l'envolten.

Un triangle indispensable

Però la meua pel·lícula d'escriptors preferida, molt per damunt de les altres, és *Les hores*, basada en la novel·la homònima de Michael Cunningham, i que s'estructura impecablement en forma de tríptic. En primer lloc, veiem Nicole Kidman interpretant Virginia Woolf: els embolics familiars i els deliris mentals, però sobretot els problemes de concentració, les dificultats de la solitud, el setge creatiu, la joia suprema de trobar la primera frase del llibre, la mandra, la dispersió, els dubtes, la fatiga, la irritabilitat. En segon lloc, veiem Meryl Streep interpretant la senyora Dalloway, la protagonista de la novel·la que està escrivint Virginia Woolf, i ens adonem que està feta amb una barreja de les pors, els desitjos, les projeccions i les invencions de l'autora. En tercer lloc, veiem Julianne Moore interpretant una lectora de *La senyora Dalloway*: algú que llegint el llibre torna a ser, d'alguna manera, el personatge, i que també torna a ser, d'alguna manera, l'autora. És aquest triangle entre autor, personatge i lector, indispensable per entendre el funcionament de qualsevol novel·la, el que converteix *Les hores* en la millor pel·lícula que plasma el procés d'escriptura –sobretot si hi afegim la música de Philip Glass.

(Com Virginia Woolf o Barton Fink, els escriptors solen ser personatges més rics en vida interior que en vida social, que tenen l'escriptura com a ocupació prioritària i com a tema de conversa estrellada, i que pretenen plasmar la realitat en els seus llibres a la vegada que destinen moltes energies a aixecar un mur perquè la realitat no s'interposi entre l'escriptura i ells).♦♦

EN MOLTES PEL·LÍCULES SOBRE ESCRITORS FA L'EFECTE QUE ELS LLIBRES NEIXEN ACABATS, COM VA SORTIR ATENA DEL CAP DE ZEUS

PUNTS DE VISTA

ANNA GUITART

Llegir no és això

Acompanyeu-me en un viatge apassionant per les xarxes. Tot comença amb un anunci: "Llegeix vint llibres en vint dies". M'apareix a Instagram, just després que una amiga em preguntés com m'ho faig per llegir tant (Bé per a l'algoritme). Normalment, no n'hauria fet ni cas, però fa dies que m'ha pujat la mosca al nas amb això de la velocitat lectora, i hi entro. Aquí, la lectura et converteix en una millor versió de tu mateix, en un temps rècord i amb informació clau dels vint millors llibres de no ficció del món (en cap cas s'han de llegir sencers, tampoc ens tornem bojos). Vint dies, vint llibres, cap esforç aparent. Surto de la pàgina pensant que hi ha gent que té molta cara, però Google em té preparades unes quantes preguntes que faran que m'entretregui una estona més. Són cerques de gent real: "Com puc llegir més de pressa?" "Quant es triga a llegir vint pàgines?" "Què passa si lleigeixo cada dia?" Amb tot de respostes impertinents al cap i abans d'apagar l'ordinador, encara ensopego un titular: "Bill Gates et diu quantes hores s'ha de llegir al dia i com treure'n partit". Mira, no: fins aquí. Això de la lectura i el temps, potser que ens ho fem mirar.

Hi ha alguns diaris (L'ARA n'és un: disculpes, directora) que publiquen el temps que es triga a llegir cada article, i no m'agrada. Trobo que genera impaciència, i que aviat set minuts ens semblaran un temps inversemblant per invertir llegint. Un amic, que ho sap, m'ha enviat la foto de la cantonada d'un llibre on també hi han inclòs el temps de lectura: un rellotge indica que seran tretze hores. A banda de semblar-me una referència absurda (Com ho han comprovat? Tenim calculada una velocitat lectora mitjana? Nou de cada deu lectors han trigat tretze hores?), crec que llegir no és això. Si comencem una novel·la pensant quan l'acabarem, ja podem plegar. Ja sé que el rellotge a la coberta no s'acabarà imponent, que és una anècdota, però em sembla que últimament anem cap aquí. Pot costar trobar temps per llegir, d'acord, però això no ens ha de fer tornar bojos, ni convertir la lectura en una cursa. O encara pitjor, en acumulació. Tampoc és una inversió: no mercantilitzem el temps que dediquem a llegir, com si n'haguéssim de treure algun profit determinat. Arribem fins on puguem, però gaudint dels llibres. Jo, les contrarellotges, les seguiria deixant per al Tour.♦♦